

לזכרו של אליהו פן ז"ל

מאת: שמואל פן, אינג', שמאי מקרקעין

ביום 27.3.96 נפטר דודי, אליהו פן ז"ל, עליו ניתן לומר ללא הגזמות שהיה "אחרון המוהיקנים" של הדור הראשון, דור האבות המיסדים של שמאות המקרקעין בארץ. אליהו פן נולד בסופה של המאה הקודמת, בשנת 1898, ולא היה רחוק מלהגיע למאה ה-21.

הקריירה המקצועית הארוכה והענפה שלו מקיפה מעורבות בכל תולדות המקרקעין בארץ, החל מהארץ הריקה שזה עתה השתחררה מהשלטון התורכי שבה כ-180,000 יהודים וכלה בימינו אלה.

הוא נולד באודיסה שהיתה באותה תקופה העיר המרכזית של הישוב היהודי ברוסיה. סיים את לימודי המתמטיקה באוניברסיטה, והצליח להמלט מברית המועצות ולהגיע לארץ בשנת 1921.

לאחר ששימש מספר שנים כמורה למתמטיקה בסמינר ובגימנסיה הרצליה החליט לעבור למקצוע מעשי יותר, והיה מראשוני המודדים בארץ. באותה תקופה החלו הבריטים במיפוי הקדסטר של ארץ ישראל, ואליהו חרש את הארץ שהיתה אז שוממה לאורכה ולרוחבה על גבי סוס עד שניתן היה להשתמש בגייפ.

המפות שלו לצרכי רישום המקיפות את מרבית השטח של צפון תל-אביב ועבר הירקון והרבה ערים אחרות משמשות עד היום כבסיס למיפוי הסדיר לצרכי רישום בארץ.

בשנת 1943, בעת מלחמת העולם השנייה, עבר את בחינות ההסמכה לשמאי מקרקעין (שכוננו באותה עת "מעריך קרקעות") במחזור הראשון של השמאים שעברו את הבחינות. תוך תקופה ארוכה ביותר במשך עשרות שנים, היה אחד השמאים הבולטים ביותר ומהידועים והפעילים ביותר בארץ.

שומותיו מקיפות את כל שטח הארץ. בתל-אביב הנהיג יחד עם הצוות המקצועי דאז, את שיטת שומת היטלי ההשבחה שקדמה לזו הנהוגה כיום, לפיה שני שמאים, אחד מכל צד, עורך שומה והם חייבים להגיע לשומה מוסכמת ואין כל הליכי בוררות ומשפט ארוכים, מייגעים ומיותרים.

עבודתו אופיינה - בכל מה שעשה בחייו - בקפדנות, דיוק, יסודיות ושיטתיות. הוא היה יכול לכתוב עשרות טיוטות לכל דו"ח שומה עד שיצא מושלם מידי עטו. משהכין שומה היה ידוע כאיש עקרונות ולרוב סרב להתפשר, משום שסבר שאם שומותיו נכונות אינו צריך לשנותן. בהרבה משפטים הצליח לשכנע את השופט לקבל את שומותיו ללא שינוי.

בעבודתו הציבורית הנהיג את התעריף הראשון של אגודת שמאי מקרקעין, ואינני זוכר שאי פעם סטה ממנו.

פרט לעבודתו המקצועית כמודד ושמאי היה אליהו פן איש אשכולות, כדוגמת הרבה מאנשי דורו. הוא התעניין באופן פעיל בספרות, בהיסטוריה, במתמטיקה, ובשח-מט - בו הגיע בנעוריו להישגים ניכרים בתחרויות, ואף עסק בספורט - בעיקר בטניס וברכיבה. בכל נושא שעסק בו היה תמיד יסודי וקפדן.

חריף וצלול עד ליזמו האחרון היו מחשבותיו נתונות לאחרונה לעולם של המאה ה-21 אליה כמעט הגיע. **יהי זכרו ברוך.**